

Wijken leggen de link met duurzaamheid

- eindrapport -

Amsterdam, 26 april 1999

Georgia de Poorter
Eric Lagendijk

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Duurzame ontwikkeling: Had dat niet met milieu te maken?	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Duurzame ontwikkeling op wijkniveau	4
3	Overzicht lopende projecten in de drie wijken	6
4	Beknopt overzicht good practices	8
4.1	Energie, aanknopingspunten voor de Slachthuisbuurt	8
4.2	Afval, aanknopingspunten voor Meerwijk-Noord	8
4.3	Milieuaanpak door buurtconciërge, aanknopingspunt voor Delftwijk	9
5	Hoe gaan we verder?	10
5.1	Inleiding	10
5.2	Korte termijn	10
5.3	Lange termijn	11
5.4	Advies	12
	Bijlage	
	Lijst van geïnterviewde personen	17

1 Inleiding

Met het project "Wijken leggen de link" wil de gemeente Haarlem in de wijken Slachthuisbuurt, Meerwijk-Noord en Delftwijk/Waterbuurt invulling geven aan het begrip duurzame ontwikkeling op wijkniveau. Voornoemde wijken zijn in het kader van het Grote Stedenbeleid aangewezen als "proeftuinen voor de integrale wijkaanpak".

Aan bureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V. is opdracht gegeven de haalbaarheid van dit project te onderzoeken. Meer concreet bestaat de opdracht uit de volgende onderdelen:

- Wat kan in het kader van de wijkaanpak onder het begrip "duurzame ontwikkeling" worden verstaan?
- Welke projecten lopen er nu in de drie wijken die raakvlakken hebben met duurzame ontwikkeling?
- Welke "good practices" zijn er op het gebied van energie, afvalstromen en milieu-aanpak via buurtconciërges?
- Welke handvatten bieden de "good practices" voor de projecten die nu al in de afzonderlijke wijken zijn opgestart?

Gelet op het diverse karakter van de drie wijken en de stand van zaken met betrekking tot de wijkaanpak, is ervoor gekozen om in de Slachthuisbuurt aandacht te besteden aan het thema energie, in Meerwijk-Noord aan het thema afvalstromen en milieu-aanpak door de buurtconciërge in Delftwijk.

Door middel van interviews en deskresearch is inzicht verkregen in de manier waarop de direct betrokkenen tegen duurzame ontwikkeling aankijken: wat verstaan zij onder duurzame ontwikkeling? En besteden ze er nu al aandacht aan in hun werk? In totaal zijn acht personen geïnterviewd (wijkcoördinatoren, projectleiders en beleidsmedewerkers op het gebied van milieu, ruimtelijke ordening en stadsontwikkeling). Een lijst van geïnterviewde sleutelpersonen treft u aan in de bijlage. Daarnaast is er intensief gespeurd naar goede voorbeelden op het gebied van duurzaamheid.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op het begrip duurzame ontwikkeling. Wat is duurzame ontwikkeling? Wat verstaan de respondenten onder dit begrip? En wat kan er in het kader van de wijkaanpak onder worden verstaan? Hoofdstuk 3 vervolgt met een overzicht van projecten in de drie wijken, waarbij aangegeven wordt welke duurzaamheidsaspecten zij bezitten. In hoofdstuk 4 volgt een beknopt overzicht van good practices. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de vraag hoe nu verder te gaan.

2 Duurzame ontwikkeling: had dat niet met milieu te maken?

2.1 Inleiding

De term duurzame ontwikkeling is geïntroduceerd in het rapport "Our Common Future", ook wel het Brundtlandrapport genoemd. Dit rapport werd in 1987 uitgebracht door de World Commission on Environment and Development. De Noorse premier, mevrouw Gro Harlem Brundtland was voorzitter van deze commissie. In dit rapport wordt duurzame ontwikkeling omschreven als: "ontwikkeling die leidt tot een situatie waarin productie en consumptie op de wereld zodanig plaatsvinden dat ook toekomstige generaties in Noord en Zuid nog in hun behoeften kunnen voorzien." Alle respondenten kennen en verwijzen naar deze definitie wanneer ze gevraagd worden duurzame ontwikkeling te omschrijven.

2.2 Duurzame ontwikkeling op wijkniveau

Wat kan nu in het kader van de wijkaanpak onder duurzame ontwikkeling worden verstaan? Is dat simpelweg door in de hierboven genoemde definitie het woord "wereld" te vervangen door "wijk"? In dat geval kan duurzame ontwikkeling worden omschreven als "ontwikkeling die leidt tot een situatie waarin productie en consumptie van goederen en diensten in de wijk zodanig plaatsvinden dat ook toekomstige generaties in de wijk nog in hun behoeften kunnen voorzien".

Naar onze mening is deze "vertaalslag" echter te simpel. Bij duurzame ontwikkeling op wijkniveau gaat het om meer dan alleen aandacht voor de natuurlijke omgeving. Het gaat verder dan bewoners en gebruikers in de wijk vertellen dat ze afval moeten scheiden en ecostrøm moeten nemen. Het gaat ook om sociale vraagstukken, om leefbaarheid in algemene zin. Het zorgen voor een goede sociale cohesie in de wijk, waardoor de leefbaarheid in de wijk goed is, kan er evenzeer onder vallen.

De ervaring met in het verleden uitgevoerde stadsvernieuwingsprojecten laat zien dat fysiek-ruimtelijk ingrijpen in een gebied tekortschiet, wanneer er geen aandacht is voor de sociale en economische componenten. Bewoners, organisaties en bedrijven in de wijk moeten het gevoel hebben dat ze onderdeel uitmaken van de wijk, "dat ze erbij horen", dat hun aanwezigheid op prijs wordt gesteld. Wanneer deze sociale cohesie ontbreekt, zullen bewoners zich niet verantwoordelijk voelen voor de huidige wijk, laat staan voor de wijk in de toekomst. Het aanboren van dit verantwoordelijkheidsbesef is een eerste stap naar het vormgeven van duurzame ontwikkeling op wijkniveau. Bewoners moeten de overtuiging hebben dat het in hun belang is om aan milieu-activiteiten mee te werken. Zo kan er een financieel voordeel zijn, bijvoorbeeld bij energiebesparing, of een immaterieel voordeel, zoals het leefbaarder worden van de woonomgeving door een schonere straat. Milieuparticipatie dient daarmee niet alleen het milieu, maar ook de belangen die bewoners zelf hebben.

Gelet hierop bestaat het begrip duurzame ontwikkeling op wijkniveau uit twee componenten:

- ontwikkeling van een wijk waarin alle bewoners en gebruikers zich verantwoordelijk voelen voor de inrichting, gebruik en beheer van de wijk;
- waardoor een zodanige productie en consumptie van goederen en diensten in de wijk ontstaat, dat rekening wordt gehouden met de toekomstige generaties.

3 Overzicht lopende projecten in de drie wijken

Welke projecten lopen er in de drie wijken en welke raakvlakken hebben die met duurzame ontwikkeling, zoals gedefinieerd in het vorige hoofdstuk? In de onderstaande tabellen wordt per wijk een beperkt aantal projecten opgesomd, die momenteel worden uitgevoerd of in de toekomst worden uitgevoerd in de wijk. De tabellen kunnen nog worden aangevuld met andere projecten. In de middenkolom wordt aangegeven of het project duurzaamheidsaspecten in zich heeft. In de rechterkolom wordt informatie gegeven over een good practice.

De Slachthuisbuurt

Projectnaam	Duurzaam?	Good practice
Een beurt voor de buurt: pleinen en straten opknappen	Ja, bijvoorbeeld door bij de aanleg van geveltuinen ecologische bloembollen te gebruiken, door graffiti op muren te camoufleren met klimplanten, door bij herbestrating gebruik te maken van duurzame materialen.	Groen tegen graffiti in Den Haag. Informatie: Lokale Agenda 21, Den Haag, tel.: 070-3536358 Opruimdag Zwerfvuil in Amstelveen, m.m.v. 42 scholen en 40 andere organisaties, gemeente Amstelveen, mw. T. Witte, tel: 020-5404393
Herinrichten van het middengebied S2	Ja, bijvoorbeeld door bij de bouw van het multifunctioneel centrum te kiezen voor zonne-energie. De speeltuin kan worden ingericht met speeltoestellen van duurzame materialen.	Amersfoort: Nieuwbouwwijk Nieuwland, REMU Infocentrum voor Duurzame Energie, telefoon: 033-4567581 Heerhugowaard: Energiezuinig bedrijfsgebouw, KODI, Heerhugowaard, tel: 072-5715462 Checklist duurzame speeltuinen. Informatie bij Gerlof Roubos, tel: 0411-684576 of Werkgroep LA21 Boxtel, Roel Wirtz, tel: 0411-655281
Realisatie buurtpark S4	Ja, door aantrekkelijke fiets- en wandelroutes aan te leggen, ecologisch groenbeheer en duurzame speeltoestellen.	Ecologisch beheer, gemeente Zwolle, tel: 038-4982-706 Checklist duurzame speeltuinen. Informatie bij Gerlof Roubos, tel: 0411-684576 of Werkgroep LA21 Boxtel, Roel Wirtz, tel: 0411-655281
Realisering fietsenstallingen	Ja, het kiezen voor de fiets i.p.v. de auto is aantrekkelijker geworden vanwege een veilige bergplaats voor de fiets.	Trap eens wat vaker naar de baas, Goes, Platform Duurzame Ontwikkeling, tel.: 0113-250051 Afdeling Verkeer en Vervoer, gemeente Haarlem

Meerwijk-Noord

Projectnaam	Duurzaamheid?	Good Practice
Een beurt voor de buurt: pleinen en straten opknappen	Ja, bijvoorbeeld door bij de aanleg van geveltuinen ecologische bloembollen te gebruiken, door graffiti op muren te camoufleren met klimplanten, door bij herbestrating gebruik te maken van duurzame materialen.	Groen tegen graffiti in Den Haag. Informatie: Lokale Agenda 21, Den Haag, tel.: 070-3536358 Opruimdag Zwerfvuil in Amstelveen, m.m.v. 42 scholen en 40 andere organisaties, gemeente Amstelveen, mw. T. Witte, tel: 020-5404393
Ken je burens M4	Ja, als bewoners elkaar kennen in de wijk, kan dat de sociale cohesie bevorderen.	Ecoteams. Hiermee is al ervaring opgedaan in Haarlem, Ecoteam Steunpunt Haarlem, tel.: 023-5313-710
Ontdekroutes M8	Ja, door bij de planvorming voor het groen rekening te houden met water als plan-drager en door ecologisch groenbeheer toe te passen	Ecologisch beheer, gemeente Zwolle, tel: 038-4982-706
Evenementencommissie	Ja, multiculturele activiteiten kunnen leiden tot versterking van de sociale cohesie.	Internationaal Kookcafe (kan ook voor en door kinderen)

Delftwijk

Project	Duurzaamheid?	Good Practice
Doetuinen	Ja, door bewoners te wijzen op de gevaren van het gebruik van gifstoffen	Gemeente Utrecht, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, tel.: 030-2862854
Delftwijkvrouwen en omgeving- Integratie in Delftwijk	Ja, door integratie in de wijk, zal de sociale cohesie verbeteren	Opzetten van multiculturele eco-teams, waarbij bijvoorbeeld wordt samengewerkt met al bestaande vrouwenorganisaties.
Beter groen en spelen	Ja, op een eenvoudige manier kan groen in de wijk worden gebracht bijvoorbeeld door klimop langs saaie, blinde muren.	Zie eerder Slachthuisbuurt

4 Beknopt overzicht good practices

Welke good practices zijn er op het gebied van energie, afval en milieu-aanpak via buurtconciërges? Een intensieve speurtocht, waarbij contact is gelegd met diverse organisaties heeft in korte tijd veel informatie opgeleverd. Een impressie van de meest in het oog lopende projecten:

4.1 Energie, aanknopingspunten voor de Slachthuisbuurt

Ecoteams

Een Ecoteam bestaat uit acht tot tien mensen uit verschillende huishoudens. Ze komen ongeveer zeven keer samen om -met het oog op duurzaamheid en milieubelasting- systematisch het doen en laten van hun huishouden door te lichten. Een handboek met veel informatie en tips werkt als handige leidraad. Kenmerkend voor de aanpak is de rationale benadering, waarbij cijfers en metingen een belangrijke rol spelen. Door die metingen wordt duidelijk dat alle beetjes helpen. In geld uitgedrukt blijken Nederlandse Ecoteams gemiddeld f 700,- per huishouden per jaar te kunnen besparen. Naast de winst voor de eigen portemonnee en het milieu, blijkt het Ecoteamprogramma ook de betrokkenheid bij de buurt te versterken. In Haarlem zijn al Ecoteams opgestart. Deelnemers aan bestaande Ecoteams zouden in de drie wijken voorlichting kunnen geven aan potentiële nieuwe Ecoteams.

Klussendienst

Een aantal jaren geleden zijn er in Nederland klussendiensten opgericht. Het principe is simpel: Bewoners in een buurt maken gebruik van elkaars kennis en kunde. Bijvoorbeeld: Een bewoner schildert het tuinhek van zijn burens in ruil voor een taart.

Organiseer een meterstandactie

Een meterstandenactie maakt wijkbewoners bewust van hun energiegebruik. Een bewonerscommissie krijgt iedere week van alle deelnemers een ingevulde meterstandenkaart. De dag daarop wordt de kaart geretourneerd met daarop vermeld het gemiddelde gebruik per deelnemer. Zo kunnen wijkbewoners hoeveel ze stromen. Het is een arbeidsintensieve actie, maar de actie werkt goed om wijkbewoners bewust te maken van hun energieverbruik.

Plaats een windmolen in de wijk

Het Friese dorp Pinjum wordt van stroom voorzien door een windmolen. Wanneer extra energie nodig is van de elektriciteitscentrale, gaat een signaal branden. Bewoners weten dan dat ze teveel stroom gebruiken en kunnen hun gedrag aanpassen.

4.2 Afval, aanknopingspunten voor Meerwijk-Noord

Compost

In een aantal wijken is gestart met doe-tuinen. Met het tuinafval van de doe-tuinen kunnen gemakkelijk een aantal composthopen worden aangelegd. De compost kan weer gebruikt worden om de tuinen te bemesten. Het plaatsen van regentonnen zorgt voor bevoeiingswater. Goedkope middelen, met een groot effect.

Kringloop/buurtcentrum

In Albertslund in Denemarken is een kringloopcentrum, waar afval in 38 fracties gescheiden wordt. Wat je nog bruikbaar vindt, mag je gratis meeneemen. In het buurtcentrum zijn ook diverse gemeenschappelijke werkplaatsen, o.a. voor fietsreparaties, hout- en metaalbewerking. In de werkplaatsen zouden werklozen jongeren een stageplaats kunnen vinden.

Retourette

Met de slogan "Het milieu als ingang voor betere zaken" hebben de gebroeders De Block uit Schiedam een keten van afvalinzamelpunten opgericht, Retourette genaamd. Een supermarkt in Horst heeft een Retourette bij de ingang van de winkel geplaatst. Het blijkt een groot succes: "Klanten vinden het prettig dat ze hun afval op een leuke plek kwijt kunnen en ik draai meer omzet". Misschien een goed idee voor de supermarkten in de drie wijken?

Veegacties

In Utrecht en Breda zijn bewoners begonnen met het structureel vegen van de straten in hun wijk. Er zijn afspraken gemaakt met de reinigingsdienst om het veegafval weg te halen. In Oldenzaal zijn enkele bewoners begonnen met het reinigen van GFT-bakken. Ze hebben deze bezigheid kunnen voortzetten in een eigen bedrijfje.

Footprints

Een footprint maakt milieugebruiksruimte meetbaar en vergelijkbaar. Als je als Nederlander jaarlijks 10 kilo koffie gebruikt, dan doe je een beroep op een gedeelte van een koffieplantage in bijvoorbeeld Costa Rica. En voor de vijf pakken papier die je per jaar aan je printer voert, doe je een beroep op een aantal vierkante meter productiebos in bijvoorbeeld Zweden. Zo kun je uitrekenen hoeveel hectare je eigenlijk gebruikt van de aarde: de milieugebruiksruimte. Bij het meten van de "Ecological Footprint" wordt het milieugebruik of de "voetafdruk" van bijvoorbeeld de inwoners van een stad of een dorp berekend. En wordt duidelijk hoe gebruik hier van invloed is op het milieu in andere landen. De footprint is een bruikbaar instrument om het milieubewustzijn van bewoners en gebruikers te bevorderen.

4.3 Milieuaanpak door buurtconciërge, aanknopingspunt voor Delftwijk

In Nederland zijn nog maar een beperkt aantal wijken volgens het concept van duurzame ontwikkeling ontworpen en gebouwd. Het GWL-terrein in Amsterdam is een van die wijken, die geheel volgens de principes van duurzame ontwikkeling zijn opgezet. In deze wijk is een buurtconciërge aangesteld, die erop toeziet dat bewoners/gebruikers het duurzame karakter van de wijk niet frustreren. De buurtconciërge op het GWL-terrein zorgt ervoor dat er geen auto's de wijk inrijden, geeft advies aan de moestuinvereniging en doet het onderhoud, beheer en financiering van de werkgroep fruitbomen. Daarnaast kunnen tal van andere functies en taken aan de buurtconciërge worden toebedeeld zoals milieuvorlichter, fietsenreparateur en beheerder van een bezorgdienst in de buurt. De buurtconciërge heeft op die manier een veelzijdig takenpakket en kan ook als buurtopbouwwerker worden beschouwd.

5 Hoe gaan we verder?

5.1 Inleiding

Doel van dit onderzoekstraject was inzicht te krijgen in de manier waarop in de drie wijken in Haarlem aandacht kan worden besteed aan duurzame ontwikkeling. Uit het onderzoek komt naar voren dat er verschillende gradaties mogelijk zijn in de mate waarin in wijken aandacht wordt geschonken aan duurzame ontwikkeling. In principe kunnen we de volgende drie typen duurzame ontwikkeling op wijkniveau onderscheiden:

A De milieuwijk

In een dergelijke wijk is al bij het ontwerp rekening gehouden met duurzame ontwikkeling. In elk stadium van het ontwerp wordt gekeken naar de consequenties van de ontwerpbeslissingen voor het milieu. Dit geldt zowel voor het stedenbouwkundig plan, de inrichting van de woonomgeving als voor het ontwerp en de detaillering van de woningen en het beheer in de wijk. De buurtconciërge vervult een belangrijke rol in een milieuwijk. Het takenpakket kan uiteenlopen van het geven van voorlichting tot bewaking van het autovrije karakter van de wijk.

B De intensieve aanpak

In een bestaande wijk worden tal van maatregelen getroffen om duurzaamheid te bevorderen, zowel op fysiek, sociaal als economisch gebied. Er zijn ecoteams, bij renovatie worden alleen duurzame materialen gebruikt en er is een kringloopwinkel.

C. De ad-hoc aanpak

In een bestaande wijk worden door verschillende actoren (gemeente, bewoners, organisaties) incidentele maatregelen getroffen op het gebied van duurzame ontwikkeling. De maatregelen worden niet gecoördineerd.

Gelet op deze driedeling wordt geconstateerd dat in de drie wijken die in dit onderzoek centraal staan sprake is van een ad-hoc aanpak: verschillende projecten beschikken over duurzaamheidspotentie, maar worden niet of nauwelijks gecoördineerd.

5.2 Korte termijn

Uit het onderzoek komt naar voren dat een aantal projecten al duurzaamheidspotentie bezitten, waardoor op korte termijn een (door)start kan worden gemaakt met duurzame ontwikkeling in de drie proeftuinen. Om deze projecten te laten slagen zal aan een aantal randvoorwaarden moeten worden voldaan:

Kennis en informatie over duurzame ontwikkeling

De kennis over duurzame ontwikkeling wordt door de wijkcoördinatoren al redelijk beschouwd. Een wijkcoördinator geeft aan geïnteresseerd te zijn in duurzame ontwikkeling, maar heeft wel duidelijke behoefte aan meer en concrete informatie. Voor de afdeling milieu ligt hier een duidelijke taak. Het opzetten van een cursus, workshop of training over duurzame ontwikkeling is een eerste goede stap. Daarbij dient vooral de nadruk te liggen op de positieve aspecten van duurzame ontwikkeling. De afdeling milieu zou ook een informatiepunt kunnen opzetten waar alle medewerkers met vragen terecht kunnen.

Medewerking anderen: meeliften met andere organisaties

De gemeente is niet de enige actor die actief is in de wijk. Naast de bewoners en bewonersorganisaties, spelen welzijnsinstellingen, bedrijven, scholen, milieu- en natuurorganisaties en het opbouwwerk een belangrijke rol in de wijk. Bij het vormgeven van duurzame ontwikkeling is het van belang om van deze bestaande netwerken gebruik te maken. Creëer geen nieuwe laag, sluit aan bij bestaande structuren.

Daarnaast zal bij de werving van bewoners voor milieu-activiteiten aangesloten moeten worden bij de persoonlijke beleving van bewoners. Bewoners aanspreken op hun betrokkenheid bij 'het milieu' heeft weinig succes.

Tijd

Een aantal respondenten geeft aan geen tijd te hebben voor duurzame ontwikkeling. Voor het welslagen van een project is vooral in de beginfase veel aandacht nodig. Gemeenten die ervaring hebben met het vormgeven van duurzame ontwikkeling laten zien dat de beginfase moeizaam kan zijn. Een enthousiaste trekker die de continuïteit bewaakt, is essentieel.

Eigen huis op orde: bedrijfsinterne milieuzorg

Een gemeente is een ongeloofwaardige partner bij duurzame ontwikkelingsprojecten wanneer het "eigen huis" niet op orde is. De gemeente Haarlem moet laten zien dat ze ook zelf probeert duurzaam te werken, bijvoorbeeld door te kiezen voor milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen, minder en bewuster met papier omgaan en door plastic bekertjes uit te bannen.

Gelet op voornoemde randvoorwaarden kan worden vastgesteld dat deze in redelijke mate worden vervuld. Ambtenaren van de afdeling Milieuzaken zijn op dit moment bezig met de opzet van een interne training duurzame ontwikkeling. Ook is een begin gemaakt met het opzetten van bedrijfsinterne milieuzorg. Hoewel de gemeente in de drie wijken samenwerkt met andere organisaties is onduidelijk hoever die samenwerking gaat en op welke gebieden die samenwerking plaatsvindt. Voorts geeft een aantal respondenten aan niet of nauwelijks tijd te hebben voor duurzame ontwikkeling.

5.3 Lange termijn

Scoren met een aantal pilotprojecten is leuk, maar leidt niet vanzelfsprekend tot permanente aandacht voor duurzame ontwikkeling binnen het ambtelijk apparaat. Om de aandacht hiervoor vast te houden zal een instrument moeten worden ontwikkeld, waardoor het aspect duurzaamheid net zo vanzelfsprekend wordt als rekening houden met bijvoorbeeld de inspraakmogelijkheden van de Algemene Wet Bestuursrecht.

Nu is het voor de ene gemeentelijke afdeling relatief gemakkelijker om met duurzaamheid rekening te houden dan voor de andere. Op het gebied van bouwen geldt bijvoorbeeld al de nodige wet- en regelgeving.

Stedenbouwkundige plannen kunnen op duurzaamheid worden getoetst met behulp van het DCBA-schema, zoals ontwikkeld door BOOM uit Delft. Maar er liggen ook raakvlakken in de sectoren groenbeheer (biodiversiteit), de kantine (geen onnodige plastic verpakkingen) en bij economische relaties (bedrijfsleven).

Om de aandacht voor duurzame ontwikkeling niet te laten verslappen, zou er voor iedere gemeentelijke afdeling een dergelijk milieurichtsnoer/milieu-checklist moeten worden opgesteld, waarmee in korte tijd kan worden vastgesteld hoe binnen een specifiek beleidsveld duurzame ontwikkeling vorm kan worden gegeven.

De ecologische footprint is een goed instrument om eerst te bepalen wat de milieugebruiksruimte van een gemeentelijke afdeling is. Deze kennis levert mogelijke criteria voor het milieurichtsnoer/milieuchecklist. Daarbij moet zoveel mogelijk worden aangesloten bij de begrippen stromen, gebieden en actoren zoals genoemd in het plan van aanpak "Duurzaam Bouwen". Tot slot wordt opgemerkt dat het draagvlak voor een dergelijk richtsnoer/checklist het grootst is, wanneer de uiteindelijke gebruikers intensief betrokken worden bij de vormgeving. Dit kan door bijvoorbeeld workshops te organiseren per gemeentelijke beleidsafdeling.

5.4 Advies

Dit onderzoekstraject heeft duidelijk gemaakt dat in de gemeente Haarlem op een aantal manieren aandacht wordt besteed aan duurzame ontwikkeling. Zo is het stedenbouwkundige plan voor Schalkwijk volgens het concept van duurzame ontwikkeling vormgegeven, zijn er vijftig Ecoteams actief in Haarlem en wordt in de stedenbanden aandacht besteed aan duurzame ontwikkeling. Van een duidelijk, samenhangend beleid is (nog) geen sprake. Gelet op de eerder genoemde indeling van duurzame ontwikkeling op wijkniveau is sprake van een ad-hoc aanpak.

Toch is een overgang van ad-hoc naar een intensieve aanpak heel goed mogelijk. Uit de analyse van de diverse wijkprojecten blijkt namelijk dat een aantal wijkprojecten potentie bezitten op het gebied van duurzame ontwikkeling. Met behulp van een geringe aanpassing kunnen deze projecten pilots voor duurzame ontwikkeling in de wijken vormen. Daarbij wordt opgemerkt dat niet al te strikt aan de thema's per wijk moet worden vastgehouden. Het thema afval en energie is in alle drie de wijken goed te integreren in lopende projecten. Milieu-aanpak via een buurtconciërge is eenvoudiger te realiseren in een geheel nieuw op te zetten wijk.

Om de pilots op het gebied van duurzame ontwikkeling daadwerkelijk succesvol te laten zijn, moet wel aan een aantal randvoorwaarden, zoals tijd, geld, middelen en mankracht worden voldaan. Tevens moet duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor de projecten. Pas als deze randvoorwaarden zijn vervuld, kan sprake zijn van een succesvolle aanpak. In onderstaande tabellen wordt een en ander per wijk duidelijk gemaakt.

Slachthuisbuurt

Projectnaam	Coördinator	Partners	Randvoorwaarden: 1 tijd 2 geld 3 capaciteit	Kans van slagen	Kansrijke Good Practice
Een beurt voor de buurt S1	D. Jonker	<ul style="list-style-type: none"> • afdeling groen en milieu • natuur- en milieuorg. • eko bollenkweker • bewonersorg. 	1 + 2 + 3 ?	+	<ul style="list-style-type: none"> • Ecologisch groenbeheer • Klusdienst
Herinrichten middegebied S2	D. Jonker	<ul style="list-style-type: none"> • afd. bouwen en wonen, groen, stedenbouw, welzijn • speeltuinver. • bewoners en gebruikers 	1 + 2 + 3 ?	+/-	<ul style="list-style-type: none"> • Ecologisch groen beheer
Multiculturele speel-o-theek S9	D. Jonker	<ul style="list-style-type: none"> • afd. welzijn • welzijnsinstellingen • ouders en kinderen • migrantenorg. 	1 + 2 + 3 ?	+/-	
Realisering fietsenstallingen S12	E. Nijhoff	<ul style="list-style-type: none"> • afd. verkeer • afd. bouwen en wonen • bewonersorg. 	1 + 2 + 3 +/-	+/-	<ul style="list-style-type: none"> • Bewaakte fietsen stallingen met reparatie.

Meerwijk-Noord

Projectnaam	Coördinator	Partners	Randvoorwaarden: 1 tijd 2 geld 3 capaci- teit	Kans van slagen	Kansrijke Good Practice
Een beurt voor de buurt M2	A. van Ake	<ul style="list-style-type: none"> • afdeling groen en milieu • natuur- en milieuorg. • eko bollenkweker • bewonersorg. 	1 + 2 + 3 ?	+/-	-Ecologisch groenbeheer -Klussen-dienst
Ken je buren M4	A. van Ake F. Arends	<ul style="list-style-type: none"> • andere ecoteams uit Haarlem • bewonersorg. • migrantenwerk • welzijnsorg. 	1 + 2 + 3 ?	+/-	Eco-team
Ontdekroutes M8	A. van Ake F. Arends	<ul style="list-style-type: none"> • afd. groen, milieu, welzijn, stedenbouw • bewonersorg. • jongeren/kinderen 	1 + (in ieder geval bij wijk-coord.) 2 + 3 ?	+/-	
Evenemententie.	A. van Ake F. Arends	<ul style="list-style-type: none"> • bewonersorg. • welzijnsorg. • migrantenwerk 	1 + 2 + 3 +/-	+/-	

Delftwijk

Projectnaam	Coördinator	Partners	Randvoorwaarden: 1 tijd 2 geld 3 capaciteit	Kans van slagen	Kansrijke Good Practice
Doetuinen D11	F. Woltjer	<ul style="list-style-type: none"> • afd. groen, milieu • platform duurzaam Haarlem • milieudefensie 	1 + 2 + 3 ?	+/-	• Compost
Delftwijkvrouwen en omgeving-Integratie in Delftwijk D8-D9	F. Woltjer	<ul style="list-style-type: none"> • welzijnsorg. • migrantenwerk • bewonersorg. 	1 + 2 + 3 ?	+/-	• Eco-teams
Beter groen en spelen D4	F. Woltjer	<ul style="list-style-type: none"> • afd. groen, stedenbouw, milieu • bewonersorg. • speeltuinver. • kinderen/jongeren 	1 + 2 + 3 ?	+/-	• Ecologisch Groenbeheer

Uit de tabellen blijkt dat de inzet van andere partijen dan de coördinator niet of onvoldoende duidelijk is. Alvorens aan de slag te gaan met genoemde projecten zal hierover meer duidelijkheid moeten worden verkregen. Naar onze mening ziet een verder vervolg van dit onderzoekstraject er als volgt uit:

Advies 1:

De gemeente Haarlem dient ten eerste een selectie te maken uit de maatregelen/projecten die over duurzaamheidspotentie beschikken. Daarnaast zou ook meer duidelijkheid moeten worden verkregen over hoe andere gemeentelijke afdelingen (afd. communicatie, verkeer en vervoer, welzijn) en de politiek (college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad) tegenover duurzame ontwikkeling staan (verkenning interne spoor).

Advies 2:

Alvorens met de geselecteerde projecten aan de slag te gaan, moet helder zijn welke partners er in de wijk aanwezig zijn en wat de inzet van die verschillende partners op het gebied van duurzame ontwikkeling zou kunnen inhouden. Daarbij moet niet alleen gekeken worden naar welke bestaande organisaties nu al actief zijn in de wijk, maar moet ook getracht worden om andere dan de bestaande kaders aan te spreken. Activiteiten op het gebied van duurzame ontwikkeling kan naar onze mening ook nieuwe actieve bewoners mobiliseren (verkenning externe spoor).

Advies 3:

Van Dijk, Van Soomeren en Partners zou een coachende en begeleidende rol kunnen spelen bij de uitwerking van beide sporen. De confrontatie van beide sporen leidt dan tot vaststelling van het definitieve activiteitenprogramma, dat in de vorm van een inloopmarkt aan bewoners en gebruikers in de wijk gepresenteerd kan worden. Van Dijk, Van Soomeren en Partners kan bij de uitvoering van dit activiteitenprogramma als procesbegeleider voor zowel ambtenaren als bewoners en gebruikers in de wijk optreden.

Bijlage Lijst van geïnterviewde personen

de heer A. van Ake	Hoofd stadsdeelbureau Oost en Schalkwijk/Project leider
mevrouw C. Algera	Beleidsmedewerker duurzame stedelijke ontwikkeling
de heer F. Arends	Begeleider sociale aspecten
de heer D. Jonker	Projectmanager
mevrouw E. Nijhoff	Projectassistent
mevrouw H. Vonk	Beleidsmedewerker milieu
de heer J. Warnaars	Voormalig externe projectleider Lokale Agenda 21
de heer F. Woltjer	Projectmanager